

Ulusal Krizle Mücadelede Federalizm: Kovid-19 Krizi Örneğinde Almanya'da Yönetim Yapısı ve Sorunlar

Federalism in Struggle With The National Crisis: Administration Structure And Problems in Germany in The Case of The COVID-19 Crisis

Şura ZAVALSIZ

Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi,
surazavalsiz@hotmail.com
[0000-0001-8656-6192](tel:0000-0001-8656-6192)

Fatih KIRIŞIK

Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,
fatih.kirisik@dpu.edu.tr
[0000-0002-9663-7502](tel:0000-0002-9663-7502)

Araştırma & Yayın Etiği

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş,
iThenticate yazılımı ile taranmış,
araştırma yayın ve etiğine aykırılık tespit edilmemiştir.

Research & Publication Ethics

This article was reviewed by at least two referees,
a similarity report was obtained using iThenticate, and
compliance with research/publication ethics was confirmed.

CC BY-NC 4.0

Bu makale [Creative Commons Attribution-NonCommercial License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) altında lisanslanmıştır.

This paper is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Copyright ©

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sakarya/TÜRKİYE

Sakarya University, Institute of Social Science,
Sakarya/TURKEY

Atıf/Citation

Zavalsız, Şura - Kırışık, Fatih. "Ulusal Krizle Mücadelede Federalizm: Kovid-19 Krizi Örneğinde Almanya'da Yönetim Yapısı ve Sorunlar". Akademik İncelemeler Dergisi 17 / 1 (Nisan 2022): 73-87. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1053031>

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Date Received: 04.01.2022

Kabul Tarihi/Date Accepted: 31.01.2022

Yayın Tarihi/Date Published: 15.04.2022

ISSN: 1306-7885

E-ISSN: 2602-3016

Cilt/Volume: 17 | Sayı/Issue: 1 |

Yıl/Year: 2022 (Nisan/April)

15. yıl

Akademik İncelemeler Dergisi

Ulusal Krizle Mücadelede Federalizm: Kovid-19 Krizi Örneğinde Almanya'da Yönetim Yapısı ve Sorunlar

Öz

Kovid-19 salgını ile mücadele eden Almanya'da eyalet hükümetlerinin birbirinden farklı uygulamaları ülkede önemli bir sorun oluşturmuştur. Federal hükümet Enfeksiyondan Korunma Yasası'nda değişiklikler yaparak, eyaletlerde bulunan bazı yetkileri merkezileştirmiştir. Böylelikle ulusal krizle mücadelede, ulusal düzeyde kararlar alınarak eyalet karar ve uygulamalarındaki farklılıklar ortadan kaldırılmıştır. Kovid-19 salgını sürecinde yaşanan bu gelişmeler, Alman Anayasası'nda yapılan 2006, 2009 ve 2017 reformlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, Almanya'da federalizmden uzaklaşma yönünde bir gelişme olduğu dikkati çekmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmanın amacı, bölünmüş otoritenin varlığı karşısında ulusal krizle mücadelede federalizmin yapısal sorunlarını ve Almanya'nın üniterleşme eğiliminde olduğu iddiasını incelemektir. Çalışma, Almanya'da 2019-2022 yılları arasında Kovid-19 salgınına yönelik yönetsel sorunları ve idari kararları kapsamaktadır. Federal devletin ulusal sorunlarla başa çıkma kapasitesinin Almanya örneğinde incelenmesi çalışmanın önemini göstermektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmış, literatür taraması ve içerik analizi yapılmıştır. Bu kapsamda, Kovid-19 salgını sırasında alınan idari ve hukuki kararlarla birlikte yetkililerinin söylemleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Alman federalizminin gücünü koruduğu ancak federal devletin çok aktörlü yönetsel yapısının ulusal krizin çözümünde sorun yaşadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Almanya, Kovid-19, Eyalet, Federalizm.

Federalism in Struggle With The National Crisis: Administration Structure And Problems in Germany in The Case of The COVID-19 Crisis

Abstract

Germany is struggling with the COVID-19 pandemic, the different practices of the state governments have created an important problem in the country. The federal government has amended the Infection Protection Act to centralize some of the powers found in the states. Thus, in the struggle with the national crisis, the differences in state decisions and practices were eliminated by taking decisions at the national level. When these developments during the COVID-19 pandemic are evaluated together with the 2006, 2009 and 2017 reforms in the German Constitution, it is noteworthy that there is a development in Germany to secession from federalism. The aim of the study carried out in this context is to examine the structural problems of federalism in the struggling with the national crisis in the face of the existence of divided authority and the claim that Germany has a tendency to unitize. The study covers the administrative problems and administrative decisions regarding the COVID-19 pandemic in Germany between 2019-2022. Examining the capacity of the federal state to cope with national problems in the case of Germany shows the importance of the study. In the study, qualitative research method was applied, literature review and content analysis were made. In this context, the administrative and legal decisions taken during the COVID-19 pandemic and the discourses of the authorities were examined. As a result of the study, it is seen that German federalism maintains its strength, but the multi-actor administrative structure of the federal state problems in resolving national crisis.

Keywords: Public Administration, Germany, COVID-19, State, Federalism.

Giriş

Almanya'nın uzun yıllar süren siyasi tarihinde federal yapı öne çıkmaktadır. Kökleri tarihinde yer alan Alman federalizmi, II. Dünya Savaşı sonrasında 1949 yılında kabul edilen Almanya Federal Cumhuriyeti Anayasası tarafından koruma altına alınarak bugünkü varlığını sürdürmektedir. Almanya'nın siyasi yapısında eyaletlerin etkin olması ve yürütme gücünü elinde bulundurması, ülke genelinde eyalet sayısı kadar farklı kamu politikalarının uygulanmasına neden olabilmektedir. Alman federe devletlerinin güvenlik, eğitim, sağlık gibi temel kamu hizmetlerinde yürütme gücüne sahip olması, ulusun tamamını etkileyen kriz zamanlarında eşgüdüm ihtiyacını meydana getirmektedir.

2019 yılında başlayan ve 2021 yılında da devam eden Kovid-19 salgını Almanya'yı da etkilemektedir. Doğası gereği çok sesli olan federalizmin, ulusal bir krizle mücadelede etkinliği çeşitli tartışmalara konu olmaktadır (Ronald, 2020). Merkezi hükümet ile eyalet hükümetleri arasında salgın müdahalesini koordine etmek için merkezileşme yaklaşımları benimsenmektedir. Federal yapıda, salgınla etkin bir mücadele amacıyla, kamu hizmetlerinin yönetimi geçici olarak federasyonda merkezleştirilmektedir ve merkezi hükümet normalden daha fazla politika uygulamak zorunda kalmaktadır (Greer vd, 2020).

Çalışma içerisinde vaka olarak Almanya'nın seçilmesinin temel nedeni, Almanya'nın genlerinde federalizmin olması (Ronald, 2020) ve merkezi olmayan organizasyon yapısıdır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, bölünmüş otoritenin varlığı karşısında ulusal krizle mücadelede federalizmin yapısal sorunlarını ve Almanya'nın üniterleşme eğiliminde olduğu iddiasını incelemektir. Burada üniterleşme eğiliminden kastedilen eyaletlere ait yetkilerin düzenli bir şekilde federal hükümete aktarılmasıyla eyaletlerin zayıflaması ve federal hükümetin çok daha güçlü hale gelmesidir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmış, literatür taraması ve içerik analizi yapılarak son iki yıllık Kovid-19 kriz sürecinin Almanya'da ortaya çıkardığı yönetsel sorunlar tespit edilerek federalizme yönelik algının varlığı ve kriz çözümü için uygulanan hukuki ve idari uygulamalar analiz edilmektedir.

Çalışmada öncelikle, Alman federalizminin tarihi, siyasi ve hukuki yönü incelenmektedir. Çalışmanın ikinci kısmında, Almanya'da siyasi ve yönetsel yapı incelenmektedir. Üçüncü kısımda ise, ulusal bir kriz olan Kovid-19 salgınıyla mücadelede, eyaletler düzeyinde yaşanan sorunlar, farklı uygulamaların oluşturduğu adaletsizlik iddiaları ve federal hükümetin ulusal, tek tip çözüm arayışları içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Araştırmanın son kısmında ise, Kovid-19 salgınıyla mücadelede yetkiyi eyaletlerden alarak federal hükümete bırakan yasa değişikliği incelenmektedir.

1. Tarihi, Siyasi ve Hukuki Açından Almanya'da Federalizm

Cermen İmparatorluğu, 962-1806 yılları arasında 844 yıl boyunca Orta Avrupa'da hüküm sürmüş bir monarşidir. Alman monarşisinin temeli olarak görülse de gerçek bir siyasi birliğin olmadığı, din temeline dayanan devletçikler bütünü olarak kabul edilmektedir. İmparatorluk bünyesinde yüzlerce prenslik bulunduğu ve güçlü bir merkezi otoritenin olmadığı bilinmektedir (Gunlicks, 2003; Karadağ, 2015, 122-

123; Lee, 2004, 102; Lee, 2012, 101; wikipedia, 2021a). Uzun yıllar Alman topraklarında birçok prensliğin bulunması bölgeciliğin ve yerelliğin köklerini oluşturmaktadır.

Bölge içerisinde birçok prensliğin bulunması, bir yandan prensliklerin iktidarını kuvvetlendirirken diğer yandan uyuşmazlıkları artırıyordu. Uyuşmazlıkların ve mezhepsel farklılıkların çatışmaya dönmesiyle Otuz Yıl Savaşı (1618-1648) meydana geldi (Çiftçi, 2018, 685-690). Otuz Yıl Savaşı'nın bitmesinin ve modern devletin köklerinin 1648 tarihli Vestfalya Barış Anlaşmasına dayandığı (Çiftçi, 2018, 685-688; Demir-Terzi, 2020, 5, 8; Poggi, 2009, 110) yönünde genel bir görüş vardır. Almanya'nın Kuzeybatısındaki Vestfalya'dan adını alan bu barış anlaşmasına göre temel bazı ilkeler kabul edilmiştir.

(1) Devletlerin egemenliği ilkesi (Keyman, 2006, 4-5; Salihpaşaoğlu - Boyacı, 2020, 192; Sheehan, 1996, 38),

(2) Devletlerarası eşitlik ilkesi (Keyman, 2006, 4-5; Özcan, 2019, 56; Salihpaşaoğlu - Boyacı, 2020, 192; Sheehan, 1996, 38),

(3) Bir devletin iç işlerine başka bir devletin karışmaması ilkesi (AUZEF, 2021; Salihpaşaoğlu - Boyacı, 2020, 192).

Bu anlaşmanın ardından Almanya'da 360 devlet ortaya çıktı (Roskin, 2009, 200). Çeşitli ilkelerle egemenlik, eşitlik ve bağımsızlıkları onanan devletler aslında coğrafi ve askeri olarak bölünmüşlüğü ifade etmekteydi.

Almanya, tarihin büyük kısmında bölünmüş ve askeri gücü zayıf olan bir devletçikler bütünüyken, birleşik haldeki Almanya ise bir o kadar güçlü olmuştur (Roskin, 2009, 195). 1815 yılında kurulan Alman Konfederasyonu (1815-1866) ve 1861 yılında Prusya tahtına oturan I. Wilhelm'in 1871'de imparator ilan edilmesiyle kurulan yeni Alman İmparatorluğu (1871-1918) 25 eyaletten oluşuyordu (Eroğlu, 2010, 231 wikipedia, 2021b; wikipedia, 2021c) ve bünyesindeki eyaletler, günümüzdeki Alman federalizmine benzer şekilde özerk yönetim yapısına sahipti (Roskin, 2009, 205).

1871 yılında kurulan Alman birliği 74 yıl sonra 1945 yılında İkinci Dünya Savaşı sonrasında son buldu. Almanya, savaşı kazananlar arasında bölüştü. Sovyetler Birliği Doğu Almanya'yı ABD, İngiltere ve Fransa ise Batı Almanya'yı işgal etti. Batı bloğundaki devletler tarafından 1949 yılında işgal bölgesinde 11 eyaletin bir araya getirilmesi ile Federal Alman Cumhuriyeti kuruldu. Doğu bloğundaki Sovyetler Birliği tarafından 1949 yılında beş eyaletten oluşan Demokratik Alman Cumhuriyeti kuruldu (Akın, 2004, 228; Schleunes vd, 2021). İkinci Dünya Savaşı sonrasında bölünmüş Almanya'da kurulan yeni devletlerin federal yapılarını devam ettirmeleri, Alman topraklarında federalizmin önemini ortaya koymaktadır.

1973 yılında Federal Alman Cumhuriyeti ve Demokratik Alman Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler'e iki ayrı devlet olarak üye oldular (www.turkcebilgi.com, 2021). Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Doğu Almanya üzerindeki desteğini çekmesiyle, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda iki Alman devletinin birleşmesi yönünde anlaşmaya varıldı. 1 Temmuz 1990'da iki Almanya arasında birleşme anlaşması yapıldı. 3 Ekim 1990'da Almanya bugünkü siyasi birliğine kavuşarak 16 eyaletten oluşan Almanya Federal Cumhuriyeti kuruldu (Schleunes,

2021). Almanya 1990 yılında birleşinceye kadar Federal Cumhuriyet "Baden-Württemberg, Bavyera, Berlin, Bremen, Hamburg, Hessen, Aşağı Saksonya, Kuzey Ren-Vestfalya, Rheinland-Pfalz, Saarland ve Schleswig-Holstein" olmak üzere 11 eyaletten oluşuyordu. 3 Ekim 1990'da Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde bulunan "Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saksonya, Saksonya Anhalt ve Thüringen" eyaletlerinin de katılımıyla eyalet sayısı 16 olmuştur. Bu arada Doğu Berlin de Batı Berlin'le birleşmiştir. Berlin, Bremen ve Hamburg kent devletidir (Can, 2004, 1).

Federal Alman Cumhuriyeti (1949-1990) Anayasası olan Temel Yasa (*Grundgesetz*) hazırlanırken, Weimar Anayasası dönemindeki anayasal sıkıntılar ve Nazi döneminin tekrar yaşanmaması için önlemler alındı. Bu iki etmenin birleşmesi ortaya son derece demokratik bir anayasa ortaya çıkardı (Eroğlu, 2010, 223). Birleşme gerçekleştirdikten sonra kalıcı bir düzenleme ile Temel Yasa günümüzdeki Almanya'nın anayasası oldu (Akin, 2004, 229).

Alman Anayasası, giriş ve 11 bölümden oluşmaktadır. Sırasıyla; Temel Haklar, Federasyon ve Eyaletler, Federal Meclis, Federal Konsey, Federal Cumhurbaşkanı, Federal Hükümet, Federasyonun Yasama Yetkisi, Federal Yasaların Uygulanması ve Federal İdare, Yargı, Mali Rejim ve Geçici ve Son Hükümler başlıklarından oluşmaktadır. İlk bölümde temel haklar, ikinci bölümden 10. bölüme kadar yasama, yürütme ve yargı organlarından, 10. bölümde kamu maliyesi, 11. bölümde ise sosyal, siyasi ve hukuki çeşitli hükümlere yer verilmektedir (www.btg-bestellservice.de, 2021). Bu bölümde Anayasanın 2. ve 9. bölümler arasındaki birleşik devletin organları, işleyiş kuralları ve özerk eyaletlerle arasındaki yetki paylaşımı federal ve federe devletlerin görev ve sorumluluklarını belirtmesi bakımından önemlidir.

Anayasa'da Almanya; demokratik, sosyal ve federal devlet (Madde 20) olarak tanımlanmaktadır (www.btg-bestellservice.de, 2021). Almanya'da federal yapı anayasal koruma altındadır. Devlet yetkilerinin kullanılması ve görevlerinin yerine getirilmesi ise eyaletlere (Madde 30) bırakılmıştır (www.btg-bestellservice.de, 2021). Yürütmede güçlü olan eyaletlerin kendi yasama yetkileri de vardır ancak federal hukuk eyalet hukukundan üstündür. Federal hukuk eyalet hukukunu bozmaktadır (www.btg-bestellservice.de, 2021). Almanya'da yaşamada federal yönetimin, yürütmede ise eyaletlerin güçlü olduğu (Eroğlu, 2010, 232) görülmektedir.

Almanya'da 2006, 2009 ve 2017 yıllarında yapılan reformlar Alman Anayasası'nı derinden değiştirmiş ve anayasaya üniter federalizmi yerleştirmiştir. Bu reformlar, eyaletlerin öz yönetimini daraltmış ve merkezi güçlendirmiştir. Yapılan reformlarla, özellikle eyaletlerin mali özerklikleri federal hükümetin müdahalesine açık hale getirilmektedir. Bu durum federalizmin yeniden üretilerek, üniter federalizm (Sturm, 2018, 17-18) iddialarını güçlendirmektedir. Hali hazırda federe devletler ve federal hükümet arasında yetki konusunda üniter eğilimler yaşanırken, Almanya'da kamu politikaları ve kamu yönetiminin uygulama alanı alışlagelmiş şekilde eyaletler düzeyinde devam etmektedir. Bununla birlikte eyaletler nüfus, coğrafi büyüklük, mevzuat ve kamu hizmetlerinin sunumunda birbirlerinden farklı özelliklere sahiptirler.

2. Almanya’da Siyasal ve Yönetmel Yapı

Parlamente rejimi uygulayan Almanya federal yapıdadır. Almanya’da devlet kuvvetleri ikili yapıdan oluşmaktadır. Federal hükümette yürütme kuvveti, sembolik yetkiler verilen Cumhurbaşkanı ve oldukça güçlü Başbakan (Şansölye) liderliğindedir. Federe devletlerde güçlü yetkiler ile donatılan yerel yöneticiler bulunmaktadır. Almanya’da yasama yetkisi iki meclisli (Meclis ve Konsey) yapıdan oluşmaktadır. Meclis ve Konsey’in yanı sıra eyaletlerde yasa yapıcı organlar bulunmaktadır. Almanya’da yargı kuvveti ise, federal mahkemeler ve eyalet mahkemelerince yerine getirilmektedir (Yılmaz, 2020, 41).

16 eyaletten oluşan Federal Almanya’da her eyalet federe devlet statüsündedir. Her eyaletin yasama, yürütme ve yargı organları bulunmaktadır. Alman federal sistemi iki meclisli yapıdadır. Bunlardan birisi eyalet hükümetlerinin temsilcilerinden oluşan Eyaletler Meclisi (*Bundesrat*) diğeri ise tüm halkın temsilcilerinden oluşan Federal Meclis’tir (*Bundestag*) (Yılmaz, 2020, 42, 45).

Federal Cumhurbaşkanı, federasyon kongresi (*Bundesversammlung Federal Convention*) tarafından görüşmesiz olarak seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldır. En fazla iki defa seçilebilir (Almanya Anayasası, madde 54).

Federal Başbakan, federal Cumhurbaşkanının önerisi üzerine Federal Meclis tarafından görüşmesiz olarak seçilir (Madde 63). Federal Hükümet, Federal Başbakan ve Federal Bakanlardan oluşur (Madde 62).

Alman Anayasası’na göre, Almanya’da Federal Meclis’in anayasadaki özel hükümler haricinde, devlet yetkilerinin kullanılması ve görevlerinin yerine getirilmesi eyaletlere aittir (Madde 30). Anayasada, inhisarı yasama ve yarışan yasama hakkındaki hükümlerine göre federasyon ve eyaletlerin yetki ve görevleri belirlenmektedir (Madde 70). Eyaletler, anayasanın Federasyon’a yasama yetkisi tanımadığı sürece yasama yetkisine sahiptirler. Federal bir yasanın eyaletlere açıkça izin vermesi halinde ve öngördüğü ölçüde Federasyon’un inhisarı yasama alanına giren konularda yasama yetkileri olabilmektedir (Madde 71). Yarışan yasama alanına giren konularda, Federasyon’un kendi yasama hakkını yasa ile kullanmadığı hallerde ve ölçüde, eyaletler yasama yetkilerine sahiptir (Madde 72).

Alman Anayasası’nda, federasyon ve eyaletlerin görev ve sorumlulukları ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Federal Meclis, ülke genelini ilgilendiren ancak sınırlı sayıda yetkilere sahiptir. Anayasanın 73. maddesinde sıralanan yetkileri; dışişleri ve ulusal savunma, vatandaşlık, ülke sınırı ve güvenliği, ulaşım, para rejimi, silah ve patlayıcı madde rejimi gibi başlıklarla özetlemek mümkündür.

Alman Anayasası’nda federal yönetimin görev ve sorumlulukları ulusun tamamını ilgilendiren konular ile sınırlandırılmakta, buna karşın eyaletlerin görev ve sorumlulukları ise oldukça kapsamlıdır. Alman federalizminde eyaletlerin, yasama ve yürütmede oldukça güçlü ve yetkili oldukları görülmektedir. 16 eyaletin her biri kendilerine Anayasa tarafından tanınan yasama ve yürütme gücüyle kendi yönetsel kararlarını vermeleri, ülke genelinde 16 farklı kararın alınmasına neden olabilmektedir. Federalizmin doğal yapısının imkân sağladığı bu yönetsel farklılıklar, ulusun tamamını ilgilendiren kriz zamanlarında ise koordinasyonun sağlanamamasına yol açabilmektedir.

Kovid-19 salgınına başarılı müdahale için eyalet hükümetlerinin hem kendi aralarında hem de federal hükümet ile aralarında koordinasyon olması gerekmektedir (Greer vd, 2020, 99). Almanya'da Federal hükümet, eyalet hükümetleri ve diğer yerel aktörlerin salgın sürecinde koordine olamama sorunu yaşadığı, atılan adımların karmaşık bir yapı oluşturduğu ve salgınla mücadelede zorlandığı yönünde izlenim bulunmaktadır (Ayvaz - Alboğa, 2020, 1-2).

3. Salgınla Mücadelede Almanya'nın Federalizm Sınavı: Sorunlar ve Çözüm Arayışları

31 Aralık 2019 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Çin Ülke Ofisi tarafından, Çin'in Wuhan şehrinde etiyojisi bilinmeyen, daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni tip koronavirüs, Kovid-19 olarak isimlendirilmiştir. DSÖ, Kovid-19 salgınına Çin dışında 113 ülkede vakaların görülmesi ve yayılımı nedeniyle 11 Mart 2020 tarihinde dünya çapında salgın (pandemi) olarak tanımlamıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020, 5).

Kovid-19 salgını federal ve federe devletler şeklinde otoritesi parçalanmış ve yetki karmaşası yaşayan Alman yönetimini zorlamaktadır (Ayvaz - Alboğa, 2020, 4). Alman Anayasası'nda yasama yetkisi ağırlıklı olarak federal devlette toplanmıştır. Ancak yürütme yetkisi daha çok eyaletler tarafından kullanılmaktadır. Salgınla mücadelede ise, yönetsel sorumluluk federal yapı gereği eyaletlere aittir. Böyle parçalanmış bir yönetsel sistemde kriz yönetiminde koordinasyon eksikliği ve ihmaller yaşanmıştır. Almanya'da koronavirüs salgını sürecinde federal hükümet ve eyalet hükümetleri arasındaki yetki ve görev paylaşımı konusunda anlaşmazlıklar ve farklı mücadele yöntemleri ortaya çıkmıştır (Meşe, 2020). Alman Anayasası ve kanunlarla güçlendirilmiş eyalet yönetimlerinin ulusal krizlerde farklı politikalar uygulaması, krizin ulus düzeyinde çözümü için engel oluşturduğu düşünülmektedir (Ronald, 2020). Almanya'nın salgınla mücadelede başarısız görülmesi siyasi başarısızlık olabileceği gibi (Burack, 2020) federal sistemin parçalanmışlığından kaynaklanan yapısal başarısızlık (Hallam, 2021) olarak da değerlendirilmektedir. Ancak Federal Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier, Kovid-19 salgınına karşı birçok vatandaşın, federal ve eyalet hükümetlerinin belirsiz korona politikalarından memnun olmadığını belirterek federal ve eyalet hükümetlerinin birlikte hareket etmesi gerektiğini ifade etmiştir (www.berliner-zeitung.de, 2021). Federal Cumhurbaşkanı'nın bu ifadesi, Almanya federal ve eyalet hükümetlerinin korona politikalarındaki belirsizliği, karmaşıklığı ve hükümetlerin farklı politikalarının korona ile mücadelede sorunlara yol açtığını ortaya koymaktadır. Federal Cumhurbaşkanı Alman toplumunun korona politikalarından memnun olmadığını dile getirerek uygulanan politikaların başarısız olduğu tespitini yapmıştır. Federal Cumhurbaşkanı'nın bu tespitleri, korona politikalarındaki başarısızlığı Almanya'daki çok başlı yönetsel yapıya bağlamış olduğu ifade edilebilir.

Salgın tedbirleri kapsamında eyaletlerin sınırlarını komşu ülkelere kapatmaları konusunda ve salgına karşı alınacak önlemlerde çeşitli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Başbakan ve federal hükümete yönelik salgında liderlik eksikliği eleştirileri federal düzeyde bazı somut adımların atılmasına neden olmaktadır (Ayvaz - Alboğa, 2020, 3). Almanya'da federal hükümetin içişleri ve sağlık bakanlığı, Kovid-19 salgını için bir kriz komitesi kurmuştur (Hüsmenoğlu - Kuşaklı, 2021, 158).

Öte yandan Almanya'nın federal demokrasisi, parçalanmış otoritesi ve merkezi olmayan halk sağlığı sisteminin salgın karşısında dirençli olduğunun kanıtlandığı da öne sürülmüştür (Hattke - Martin, 2020, 625). Ancak Başbakanın ülke çapında uygulamak istediği hemen her büyük politika için bütün eyalet liderlerinin onayı gerekmektedir. Bu ise gerçekleşmesi zor bir oybirliğidir (Hallam, 2021). Bu durum federalizmin ulusal kamu politikalarının oluşturulmasında yetersiz kaldığı eleştirilerine yol açmıştır. Federalizmin bu durumu 'yamalı bohça' olarak tarif edilmiştir (Brady, 2021). 2006, 2009 ve 2017 federal reformları ve Kovid-19 salgın sürecinde federal hükümetin gayri resmi ve inisiyatif olarak eyaletlerin yönetimlerine müdahale etme girişimleri üniter federalizm iddialarını (Sturm, 2018, 17) destekler niteliktedir.

Almanya'da bazı eyaletler, salgınla mücadelede federal hükümetin daha kapsayıcı kararlar almasına taraf olurken, bazı eyaletler ise bunu federalizme karşı işlenecek bir suç olduğunu düşünmektedirler. Örneğin, kendisini sadık bir federalist olarak tanımlamasına rağmen Bavyera Başbakanı Markus Söder eyalet haklarını federal hükümete devretmeye hazır olduğunu ve federalizmin artık sınırlarına ulaştığını iddia etmektedir (Söder, 2020).

Federalizmi yamalı bohça olarak görenler, federal hükümetten ulusal kararlar bekleyenler ve federalizme yönelik tüm eleştirilere rağmen Alman federalizmini bir sorun olarak değil, çeşitlilik sağlaması bakımından bir fırsat olarak görülmesi gerektiğini düşünenler de vardır. Bu sayede farklılıklar dikkate alınacak ve birlikte olma zorunluluğunun bir 'deli gömleğine' dönüşmesi engellenecektir. Almanya'da Kovid-19 salgınında ortaya çıkan sorunları federalizme bağlayanların, salgın krizinde Fransa'nın siyasi merkezilikliğinin ne kadar verimsiz ve bürokratik olduğunu görmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Hassel, 2020).

Salgın süresince federal hükümet öncülüğünde, Şansölye ve 16 eyaletin başbakanları korona zirvesi düzenleyerek, eyaletler arası salgın uygulamalarında birlik ve uyum sağlanması yönünde çeşitli adımlar atmaktadır. Bu toplantılarda Kovid-19 salgınıyla mücadele kapsamında; maske kullanımı, sokağa çıkma yasakları, sosyal mesafe uygulamaları, toplumsal organizasyon kuralları ve kural ihlallerine yönelik uygulanan para cezaları gibi uygulamaların tek tip olması gerekliliği federal hükümet tarafından önerilmektedir. Ancak eyalet başbakanları tarafından kabul edilen kurallar otomatik olarak uygulamaya geçmemektedir. Kabul edilen ortak kararların uygulanması için her eyaletin yönetmeliklerle düzenleme yapması gerekmektedir. Ancak bazı eyalet başbakanları alınan kararlara çekincelerini belirtmişlerdir (www.tagesschau.de, 2020a; www.tagesschau.de, 2020b; www.tagesschau.de, 2020c; www.tagesschau.de, 2021). Bu gelişmeler göstermektedir ki, federal hükümet ile eyalet hükümetleri arasında ulusal ortak kararlar konusunda çeşitli uzlaşmazlıklar yaşanmakta ve eyalet yönetimleri alınan bazı kararları hayata geçirmemektedir (www.dw.com, 2021a).

Eyaletler arasındaki imkân ve uygulamalar arasındaki farklılıklar ulusal krizle mücadelede farklı sonuçlar doğurmaktadır. Federal hükümet sözcüsü, eyaletlerin salgınla mücadele eylemlerinin yeterli olmaması durumunda, federal hükümetin tek tip yönergeler yapmak konusu üzerinde çalıştığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, dönemin Şansölyesi Angela Merkel federal hükümetin inisiyatifi kendisinin alabileceğini açıkça belirtmiştir. Federal hükümet Enfeksiyondan Korunma

Yasası'nı değiştirerek veya tek tip yönergeler yaparak salgınla mücadelede inisiyatifi üzerine alabilir (www.berliner-zeitung.de, 2021).

Almanya'da salgınla mücadelede eyaletler arası farklı uygulamaları işbirliği ve uzlaşıyla ortadan kaldırmak isteyen federal hükümet, eyalet başbakanlarıyla yapılan toplantılarda alınan kararların eyalet hükümetleri tarafından hayata geçirilmemesi sonucunda çözümü federal meclis tarafından çıkartılacak yasada bulunmaktadır. 'Federal Acil Durum Freni' olarak tanımlanan Enfeksiyondan Koruma Yasası'nda (*Infektionsschutzgesetzes*) yapılan değişiklikle Almanya genelinde, tüm eyaletlerde aynı önlemlerin uygulanması hedeflenmektedir (www.n-tv.de, 2021; www.dw.com, 2021a).

Almanya'da salgınla mücadele sürecinde eyaletlerin birbirinden farklı uygulamalar yapması ve federal hükümetin çabalarına rağmen ortak bir mücadele stratejisinin belirlenememesi, ulusal kriz sürecinde Alman federalizminin başarısızlığını ortaya çıkarmıştır.

4. Federal Hükümetin Ulusal Bütünlük Rolü: Enfeksiyondan Korunma Yasası Değişikliği

20 Temmuz 2000 tarihli Enfeksiyondan Korunma Yasası'nda (*Infektionsschutzgesetzes*) yapılacak değişiklikle ilgili yasa taslağı Federal Sağlık Bakanlığı tarafından Federal Meclis'e sunulmuştur. Federal hükümete ulusal kararlar alma yetkisi tanıyan Enfeksiyondan Korunma Yasası değişikliği 22 Nisan 2021 tarihinde kabul edilmiştir (Süddeutsche Zeitung, 2021). Bu yasa değişikliği ile Kovid-19 salgınına karşı ülke çapında tek tip önlemler alma yetkisi federal hükümete verilmiştir. Buna göre, bir yerleşim yerinde son yedi gün içinde 100 bin kişide kaydedilen yeni vaka sayısının birbirini takip eden üç günde 100'ü aşması halinde 'fren çekilerek' bazı kısıtlamalar devreye girecektir (Brady, 2021; www.dw.com, 2021d).

25 Kasım 2021 tarihine kadar geçerli olan federal kısıtlamalar kapsamında, gece sokağa çıkma yasağı devreye girecektir. İşe ya da doktora gitmek gibi zorunlu haller dışında, saat 22.00 ile 05.00 arasında sokağa çıkılamayacaktır. Gece yarısına kadar açık havada tek başına spor yapılabilecektir. Sosyal teması kısıtlamak amacıyla, 14 yaş altında olanlar dışında bir evde ikamet eden kişilerin başka bir evden en fazla bir kişi ile özel ya da kamusal alanda görüşmesine izin verilecektir. Günlük ihtiyaç maddeleri satan market gibi yerler ve eczaneler dışındaki tüm dükkânlar kapatılacaktır. Yedi günlük yeni vaka sayısının 100 ile 150 arasında olması halinde, negatif test sonucu olanlar randevuyla mağazalara girebilecektir. Kültür, sanat ve eğlence mekânları ise kapalı olacaktır. Okullarda yedi günlük yeni vaka sayısı 165'i aşarsa yüz yüze eğitime ara verilecektir. Öğrenci ve öğretmenler derslere katılmak için haftada iki kez test yaptırmak zorunda kalacaktır (www.dw.com, 2021d).

Almanya'da Kovid-19 salgınına yönelik önlemler getiren yasal düzenlemelerin süresi 25 Kasım 2021 tarihinde doluyordu. Süre dolmadan Alman Meclisi yeni Enfeksiyondan Korunma Yasası düzenlemeleri oluşturarak eski yasal düzenlemelerin yerine geçecek kuralları belirlemiştir. Bu yeni düzenlemelerle genel kapanma kararı alınması usulüne son verilmiştir (www.dw.com, 2021b; Amerikanın Sesi, 2021).

Kabul edilen yeni düzenleme ile eyalet yönetimleri salgının durumuna göre maske zorunluluğu veya sosyal mesafe kısıtlamaları gibi konularda karar alabilecektir. Ancak ilk yasal düzenlemeden farklı olarak genel olarak sokağa çıkma kısıtlaması veya mağazaların, dükkânların, okulların kapatılması kararı alınamayacaktır. Yeni düzenleme toplu ulaşım araçları ile iş yerlerinde aşı olma, hastalığın atlatılması veya negatif test sonucu seçeneklerini içeren 3G kuralının geçerli olması benimsenmiştir. Almanya genelinde hastane ve bakım evlerinde çalışanlara ve ziyaretçilere, sonucu negatif test sonucu ibraz etme zorunluluğu getirilmesi de planlanmıştır (www.dw.com, 2021b).

Almanya'da dördüncü 'korona dalgasıyla' mücadele çerçevesinde alınan yeni önlemler 25 Kasım 2021 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Federal Meclis'te kabul edilen Enfeksiyondan Koruma Yasası doğrultusunda birçok mekâna girişte uygulanan 2G kuralı kapsamında, Kovid-19 aşısı olduğunu ya da Kovid pozitif olmadığını gösterir belge sahibi olması gerekmektedir (www.dw.com, 2021c).

19 Mart 2022 tarihine kadar geçerli olacak bu düzenleme, eyaletlerin Kovid-19 salgınına karşı mücadelede alacağı önlemler için bir yönetsel temel oluşturmaktadır. Yeni düzenlemeye göre eyaletler, somut salgın tehdidi olduğu durumlarda, mağazaların ve okulların kapatılması haricinde kamusal alanlarda kısıtlamalara gidebilecektir. Bu düzenleme ile eyaletlere, iş yerlerinde ve toplu taşıma araçlarında 3G kuralı (aşılanmış, test yaptırmış, iyileşmiş) getirmesiyle yeme-içme ve tüm etkinlik alanlarına 2G kuralına (aşılanmış veya iyileşmiş) uygun kişilerin girebilmesini öngören tedbirler alabilme imkânı tanımaktadır (www.aa.com.tr, 2021).

Almanya ulusal düzeyde korona önlemleri oluştururken eyaletlerin alacağı önlemlere temel oluşturacak kurallar belirlemiştir. Bu kurallar, ülke çapında tek tip önlemler yerine eyalet yönetimlerinin takdir yetkisi kullanımına açık olacak şekilde düzenlenmiştir. Eyaletlere göre farklılık içeren uygulamalar yapılmaktadır. Bölgelerin vaka sayılarına göre korona önlemleri değişiklik göstermektedir ancak birçok eyalette 2G olarak adlandırılan aşı ya da iyileşmiş olma kuralı da yaygınlaştırılmıştır. Almanya'da federal hükümet, Kovid-19 salgınıyla mücadeleye yönelik yönetsel 'çerçeve' belirlemektedir ancak eyaletlerin bu 'çerçeveyi' dolduracak yönetsel alanlarında serbestlik tanımaktadır. Bu kapsamda Kovid-19 salgınında, Almanya'da merkezi yönetimin güçlendiği, eyalet yönetimlerinin yönetsel gücünün devam ettiği ancak merkezi yönetimin belirlediği kurallara bağlı kılınarak sınırlarının belirlendiği görülmektedir.

Sonuç

Almanya'da federalizm tecrübesi Orta Çağ'a kadar uzanmaktadır. Ancak Kovid-19 salgınıyla birlikte federalizmin ağır bir sınavdan geçtiği görülmektedir. Federalizmin anayasal koruma altında ve eyaletlerin oldukça geniş yetkilere sahip olduğu Almanya'da, ulusal krizin çözümünde eyaletler arasındaki farklılıklar Kovid-19 salgınıyla mücadelede bazı zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu zorluklar, federal hükümet ve eyalet hükümetleri arasındaki yetki karmaşasını daha belirgin kılarken, aynı zamanda 2006 yılından bu yana yapılan federalizm reformlarıyla merkezi yönetimin eyaletler karşısında gücünü artırdığı dikkatlerden kaçmamaktadır.

Alman federalizmi Anayasa'da belirtildiği üzere eyaletler ve merkezi yönetimin işbirliği üzerine kurulmuştur. Bu kapsamda, federal hükümetin salgın süresince eyaletlerden yetki devralınmasını ilk seçenek olarak görmediği görülmektedir. Alman Cumhurbaşkanı ve Şansölyesi, federal hükümet ve eyalet hükümetleri arasında işbirliği ve uyum içerisinde olunmasını ilk aşamada tercih etmişlerdir. Ancak eyaletlere kuvvetli yönetme gücü veren anayasal düzen ve yerel kamu hizmetlerinin 16 eyalet hükümeti tarafından yerine getirilmesi; işbirliğini ve ortak hareketi imkânsız kılmaktadır. Federalizmin ortaya çıkardığı işbirliği ve koordinasyon eksikliği nedeniyle Alman federal hükümeti tarafından, Enfeksiyondan Korunma Yasası'nda değişiklikler yapılarak ulusun tamamında geçerli olan salgın kuralları uygulamaya konulmuştur. Eyaletlerdeki yürütme gücü kuvvetli olan Alman federalizmi, Kovid-19 krizi ile birlikte ulusal bir sınavdan geçerek düşük not almıştır. Almanya bu süreçte tıpkı üniter devletlerde olduğu gibi karar alma mekanizmasını federal hükümette merkezileştirerek sorunu çözmeye yoluna gitmiştir. Karar alma mekanizmasının federal hükümette merkezileştirilmesi, yapısı gereği yavaş ve çok sesli olan federal sisteme göre kararların hızlı alınması ve standarda bağlanmasını sağlamaktadır.

Alman federalizminin hukuki, siyasi ve sosyal düzende oldukça güçlü yapıda olduğu görülmektedir. Ancak ulusal çapta etkili olan Kovid-19 krizini çözmede eyaletler arasında birlik ve uyum sağlanamamıştır. Bu ulusal kriz karşısında federal hükümetin bazı yetkileri devralmak zorunda kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Almanya'da 2006, 2009 ve 2017 yıllarında yapılan reformlar Alman Anayasası'nı derinden değiştirmiştir. Bu reformlarla, eyaletlerin öz yönetimi daraltılmış ve merkez güçlendirilmiştir. Bu gelişmeler Almanya'da federalizmden bir uzaklaşma eğilimi olduğunu göstermektedir. Kovid-19 salgını döneminde de eyaletlerin farklı karar ve uygulamaları, Almanya'da federalizmin sorgulanmasına yol açmıştır. Bu sorgulama sürecinde, salgınla mücadelede çözüm, merkezi yönetimin güçlendirilmesinde bulunmuştur. Bu bağlamda Almanya'da federalizmin güç kaybetmekte olduğu sonucu çıkarılabilir.

Kaynakça

- Alman Federal Meclisi. "Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası". Erişim 05 Ekim 2021. <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80207000.pdf>
- Akın, Özden. "Federal Almanya". *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*. ed. Birgül, A. Güler vd. 227-260. Ankara: AÜSBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2004.
- Amerikanın Sesi. "Almanya'da Yeni Corona Uygulamaları" (17 Eylül 2021). Erişim <https://www.amerikaninsesi.com/a/almanyada-yeni-corona-uygulamalari/6232511.html>
- Anadolu Ajansı. "Almanya'da Federal Meclis'te yeni Kovid-19 önlemleri kabul edildi". (18 Kasım 2021). Erişim <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-federal-mecliste-yeni-kovid-19-onlemleri-kabul-edildi/2424695>
- AUZEF, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. "Almanya". Erişim 5 Kasım 2021. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/karsilastirmali_siyaset/9/index.html
- Ayvaz, M. Erkut - Alboğa, İbrahim. "Almanya'nın Koronavirüs Salgınına Karşı Mücadelesi" *SETA* (Nisan 2020). Erişim 30 Mayıs 2021. <https://setav.org/assets/uploads/2020/04/P265.pdf>
- Berliner Zeitung. "Bund erwägt einheitliche Pandemie-Regeln" (03 Mart 2021). Erişim <https://www.berliner-zeitung.de/news/bericht-bund-diskutiert-ueber-ausgangsbeschraenkungen-am-tag-li.150301>
- Brady, Kate. "COVID: Angela Merkel forces unity to fight 'new' pandemic" *DW* (01.06.2021). Erişim <https://www.dw.com/en/covid-angela-merkel-forces-unity-to-fight-new-pandemic/a-56961690>
- Burack, Christina. "Germany's Disappointing Lack of Leadership on Coronavirus" *DW* (18 Mart 2020). Erişim <https://www.dw.com/en/opinion-germanys-disappointing-lack-of-leadership-on-coronavirus/a-52819158>
- Can, İsmail. "Almanya'da Devletin Yapısı ve Vergi Sisteminin Anayasal Temelleri". *Maliye Dergisi* 145 (2004), 37- 96.
- Çiftçi, Kemal. "Westphalia-Sistemine Karşı Millet Sistemi Söylemi ve Soğuk Savaş Sonrasında Uluslararası Siyaset", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi* 10/19 (2018), 685-705.
- Demir, Yusuf - Terzi, Nuray. "Modern Devletin Gelişimi: Küreselleşme". *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* 12(22) (2020), 1-11.
- Eroğlu, Cem. *Çağdaş Devlet Düzenleri*. Ankara: İmaj Yayınevi, 7. Basım, 2010.
- Greer, Scott L., Jarman, Holly, Rozenblum, Sarah - Wismar, Matthias. "Who's In Charge And Why? Centralisation Within and Between Governments". *Eurohealth* 26/2 (2020), 99-103.

- Gunlicks, Arthur. "The Länder and German Federalism". Manchester and New York: Manchester University Press, 2003.
- Hallam, Mark. "COVID: How Germany's federal system hampers the fight against the pandemic". *DW* (29 Mart 2021). Erişim <https://www.dw.com/en/covid-how-germanys-federal-system-hampers-the-fight-against-the-pandemic/a-55241135>
- Hassel, Tina. "Föderalismus als Chance in der Krise" *Tagesschau* (04 Mayıs 2020). Erişim: <https://www.tagesschau.de/kommentar/kommentar-corona-lockerungen-101.html>
- Hattke, Fabian - Martin, Helge. "Collective action during the Covid-19 pandemic: The case of Germany's fragmented authority". *Administrative Theory & Praxis* 42:4 (2020), 614-632. DOI: 10.1080/10841806.2020.1805273.
- Hüsmenoğlu, Muhteber - Kuşaklı, Berra Yılmaz. "Almanya Sağlık Sistemi Covid 19 Pandemisi Durum Analizi". *Sağlık Akademisyenleri Dergisi* 8/2 (2021), 156-162.
- Karadağ, Cafer T. "Alman Federalizminin Tarihsel Süreçteki Gelişimi". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/2 (2015), 121-136.
- Keyman, Fuat. "Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya", *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 3/9 (2006), 1-20.
- Lee, Stephen. J. *Avrupa Tarihinden Kesitler 1789-1980* (2. Baskı). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2004.
- Lee, Stephen. J. *Avrupa Tarihinden Kesitler 1494-1789* (4. Baskı). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2012.
- Meşe, Zafer. "Koronavirüs Tehdidinin Almanya'ya Etkisi". *Kriter* (2020), 45.
- Özcan, Merve S. Ö. "Westphalian Devletler Sistemi ve Modernleşmenin Geleneksel Dünyanın Büyük Güçleri Olan İmparatorluklara Etkisi". *JEBPIR* 5/1 (2019), 49-62.
- Poggi, Gianfranco. "Modern Devletin Gelişimi". çev. Kut, Şule - Toprak, Binnaz. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009.
- Roland, Stéphane. "L'Allemagne malade de son fédéralisme", *Libération* (16 Mart 2020). Erişim https://www.liberation.fr/planete/2020/03/16/l-alle-magne-malade-de-son-federalisme_1781990/
- Roskin, Michael G. "Çağdaş Devlet Sistemleri: Siyasi, Coğrafi, Kültürel". Ankara: Adres Yayınları, 2009.
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVID-19 (SARS-COV-2 Enfeksiyonu). (7 Aralık 2020) Erişim <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39551/0/covid-19rehberigenelbilgilerapidemiyolojivetanipdf.pdf>
- Salihpaşaoğlu, Yaşar - Boyacı, Özgem Tuğçe Gümüş. "Bir Modern Devlet ve Egemenlik Miti: Westphalia Barışı". *ERÜHFD* 15/1 2020, 191-224.

- Schleunes, Karl A. vd. "Germany". *Britannica* (29 Aralık 2021). Erişim <https://www.britannica.com/place/Germany>
- Sheehan, Michael. *The Balance of Power: History & Theory*. London: Routledge, 1996.
- Söder, Markus. "Corona: Söder will mehr Rechte für den Bund". *DIE RHEINPFALZ* (19 Ekim 2020). Erişim https://www.rheinpfalz.de/politik_artikel,-corona-s%C3%B6der-will-mehr-rechte-f%C3%BCr-den-bund-_arid,5124145.html
- Sturm, Ronald. "Unitary Federalism–Germany Ignores the Original Spirit of its Constitution". *REAF-JSG* 28 (2018), 17-46. DOI: 10.2436/20.8080.01.29.
- Süddeutsche Zeitung. "Bundestag beschließt deutschlandweite Corona-Notbremse" (21 Mart 2021). Erişim <https://www.sueddeutsche.de/politik/corona-bundestag-notbremse-1.5271222>
- Tagesschau. "Bund dringt auf strengere Regeln" (14 Ekim 2020a). Erişim <https://www.tagesschau.de/inland/corona-gipfel-109.html>
- Tagesschau. "Chancen des Föderalismus nutzen" (23 Ağustos 2020b). Erişim <https://www.tagesschau.de/inland/wissing-111.html>
- Tagesschau. "Das haben Bund und Länder vereinbart" (15 Ekim 2020). Erişim <https://www.tagesschau.de/inland/beschluesse-corona-gipfel-101.html>
- Tagesschau. "Dreyer bedauert fehlenden Stufenplan" (11 Şubat 2021). Erişim <https://www.tagesschau.de/inland/kritik-nach-bund-laender-gipfel-101.html>
- Wikipedia. "Kutsal Roma İmparatorluğu". Erişim 10 Ekim 2021a. https://tr.wikipedia.org/wiki/Kutsal_Roma_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu
- Wikipedia. "Alman Konfederasyonu". Erişim 10 Ekim 2021b. https://tr.wikipedia.org/wiki/Alman_Konfederasyonu
- Wikipedia. "Alman İmparatorluğu". Erişim 10 Ekim 2021c. https://tr.wikipedia.org/wiki/Alman_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu
- www.dw.com. "Almanya'da salgınla mücadelede Federal Hükümet ipleri ele alıyor" (9 Nisan 2021a). Erişim <https://www.dw.com/tr/almanyada-salg%C4%B1nla-m%C3%BCcadelede-federal-h%C3%BCk%C3%BCmet-ipleri-ele-al%C4%B1yor/a-57146342>
- www.dw.com. "Alman meclisinde yeni korona önlemleri kabul edildi" (18 Kasım 2021b). Erişim <https://www.dw.com/tr/alman-meclisinde-yeni-korona-%C3%B6nlemleri-kabul-edildi/a-59857197>
- www.dw.com. "Almanya'da korona kuralları sertleştirildi" (24 Kasım 2021c). Erişim <https://www.dw.com/tr/almanyada-korona-kurallar%C4%B1-sertle%C5%9Ftirildi/a-59915161>

www.dw.com. "Almanya'da Halkı Enfeksiyondan Koruma Yasası Kabul Edildi" (21 Nisan 2021d). Erişim <https://www.dw.com/tr/almanyada-halk%C4%B1-enfeksiyondan-koruma-yasas%C4%B1-kabul-edildi/a-57278110>

www.n-tv.de. "Bund erwägt einheitliche Pandemie-Regeln" (03 Nisan 2021). Erişim <https://www.n-tv.de/politik/Bund-erwaegt-einheitliche-Pandemie-Regeln-article22468919.html>

www.turkcebilgi.com. "Birleşmiş Milletler'e Üye Ülkeler". Erişim 10 Ekim 2021. https://www.turkcebilgi.com/birle%C5%9Fmi%C5%9F_milletler'e_%C3%BCye_%C3%BClkeler

Yılmaz, Hasan. "Almanya'nın Federal ve Parlamenter Yapısının Kuvvetler Ayrılığı İlkesi Üzerinden İncelenmesi". *Analytical Politics* 1/2 (2020), 40-53.